

รายงานการวิจัย

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
พื้นที่ป่าชุมชนบ้านบ่อหิน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

The Study of Potential at Community Forest Baan Bor-Hin, Ta-Pong Tambon,
Mueang District in Rayong Province for Ecotourism Attraction by People Participation.

คณะผู้วิจัย

ดร.ปาหนัน นุรัญา (หัวหน้าโครงการ)

ดร.ณัฐกิตติ์ ตันสมรส (ผู้ร่วมวิจัย)

สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์

โดยได้รับเงินทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

งบประมาณแผ่นดิน ปีพ.ศ. 2559

ธันวาคม พ.ศ.2562

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ประจำปีงบประมาณ 2559

ขอขอบคุณนายกทวีป แสงกระจ่าง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลตะพง ผอ.รุ่ง คีรีแสง ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลตะพง ผู้ใหญ่นิมิต สุกุลพงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 14 ตำบลตะพง รวมถึงเจ้าหน้าที่และชาวบ้านหมู่ที่ 14 ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สำหรับการอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในการการลงพื้นที่ ตลอดจนการทำงานวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ไพฑูริย์ บัญญา และอาจารย์วิรัช ฤกษ์พันธ์ ที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลและคอยช่วยเหลือทุกอย่าง ขอขอบคุณอาจารย์วัชร จันทร์หอมที่ช่วยแก้ไขและแปลบทความงานวิจัย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาทุกท่าน โดยเฉพาะคุณหญิง ปุณณษา สุริยะสาร ที่คอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกทุกอย่างให้แก่คณะนักวิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะศิลปศาสตร์ โดยเฉพาะน้องก๊วก วนิดา วันทาแทน ที่คอยช่วยเหลืองานเอกสารและอำนวยความสะดวกด้านงานวิจัยให้แก่คณะนักวิจัยตลอดมา

สุดท้ายคณะผู้วิจัยขอกราบขอบคุณบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ และผู้ที่เป็นกำลังใจให้กับคณะผู้วิจัยทุกท่าน ได้แก่ บิดามารดา บุคคลอันเป็นที่รัก และพี่น้องทุกท่าน

ดร.ปาทัน นุรักษ์ชา

ดร.ณัฐกิตติ์ ต้นสมรส

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชน และหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านบ่อหิน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก การสำรวจข้อมูลในพื้นที่ศึกษาวิจัย และการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการศึกษาด้านศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชุมชนบ้านบ่อหิน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ทรัพยากรทางธรรมชาติของป่าชุมชนบ้านบ่อหิน ส่วนใหญ่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติสูง การเดินทางเข้ามาในป่าชุมชนมีเส้นทางคมนาคม และมีป้ายบอกทางที่สภาพสมบูรณ์และพร้อมให้การรองรับนักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่วนการบริหารจัดการ พบว่า พื้นที่ป่าชุมชนบ้านบ่อหิน มีระบบการบริหารจัดการตามระเบียบของสำนักจัดการป่าชุมชน ภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้ ส่วนผลการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นนั้นพบว่า ชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากคนในชุมชนคิดว่า ป่าชุมชนบ้านบ่อหินเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ จึงอยากให้เกิดการอนุรักษ์และรักษาไว้มากกว่าการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมี 4 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนคือ 1) การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ 2) การสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 4) การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน และ 5) การปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่งหากต่อไปในอนาคตทางชุมชนมีแนวคิดพัฒนาป่าชุมชนบ้านบ่อหินให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สิ่งที่เป็นสำหรับการดำเนินการเพื่อให้ประสบผลสำเร็จคือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามและประเมินผลงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ป่าชุมชน, การมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this study are to 1) study the potential of ecotourism in community forest areas, 2) study community participation in ecotourism management in community forest areas, and 3) discover means to develop the potential for ecotourism through community involvement in Banborhin community forest, Taphong, Mueang, Rayong. The researcher used the qualitative research methodology for collecting data by the interview, survey and focus group from the participants.

The results of the study found that most of natural resources of Banborhin community forest still had a high natural abundance. There were transportation routes and signs that were in perfect condition and ready to support tourists on how to travel into the community forest. However, there still lack the facilities and tourism activities in the area. The finding from the management found that Banborhin community forest had a management system in accordance with the regulations of the Community Forest Management Office under the supervision of the Royal Forest Department. The study of local community participation found that the community did not focus on the importance of Ecotourism because people in the community thought that Banborhin community forest was a forest that had an abundance of natural resources; therefore: they would like to preserve the community more than encourage the tourism activities. The result suggested 5 means to develop the potential of ecotourism through community participation, which were 1) publicizing 2) creating knowledge and understanding on ecotourism 3) Infrastructuring development in the community to support tourists. 4) strengthening participation processes from both inside and outside the community and 5) raising awareness and creating awareness of preserving natural resources and the environment within the community. In the future, the community has the idea of developing the Banborhin community forest to become an ecotourism tourist destination. The necessary for the successful operation is participation of all sectors both the public sector and private sector, including the participation in planning, implementation of the plan, monitoring and evaluation and participation in receiving benefits.

Keywords: Ecotourism, Community Forestry, Participation